

NOVINE

SLOVENSKE KRAJINE

Naročnina na skupni naslov letno 24 Din; na posamezni naslov letno 30 Din. V inozemstvu: letno 65 Din. Z M. listom letno 100 Din.

IZHAJAJO VSAKO NEDELO.
Uredništvo i odprava v Kranju. Uprava v Murski Soboti, Križeva ul. 4.

Cena oglasov: po dogovoru. Ogla-se sprejema samo tiskarna Tiskovnega društva v Kranju.

† ČAČIČ JOŽEF

Bliskovito se je razneslo po Slovenski Krajini tužen glas. Čačič Jožefa, Črensovskoga plebanoša nega več. Črensovska fara žaluje, zgubila je svojega pastira, svojega očo, svojega voditelja. Njena žalost je pa tem vekša, ar ga je hitro, v najlepših letaj zgubila. Čačič Jožef so se narodili l. 1883. maja 7. v Hrastini (Harasztifalu) v Železni županiji na Vogrskom. Za mešnika so bili posvečeni l. 1908. jul. 2. Tak so živeli 50 let i v Gospodovih goricaj delali 25 let. Dušnopastirsko službo so zvršavali l. 1908—1910 v Beltincih, leta 1911 pri Gradi i v Szentelcki, l. 1912—1914 v Črensovcih kak kaplan, od leta 1915 so pa vodili črensovsko faro kak njeni plebanoš, to je skoz 18 let. Z velikim veseljom so se pripravljali na svojo srebrno mešo i na prvo sv. mešo svojega vučenika Halas Daniela, bogoslovca, štero bi obhajala vednom meseci kak i na primicijo isto svojega vučenika, salezijanca Törnara Antona, štera bi se po vuzmi obslužavala. Pa Bog je nači določo, lepši prostor i slajše pesmi za njihovo srebrno mešo, kak so zemelske: v nebo jih je pozvao.

Pokojni je bio jako močnoga zdravja, a se njemi pred leti napravo na možganaj mozol, šteri je vnič očne živce. Od toga je pokojni oslepno. V Grádci so njemi pogled nazaj spravili, da je vido čteti. Živci so pa vseedno ostali slabi i za velko delo več ne bio. Se je toti teliko opomogeo, da je mešiuao, spovedavao, predgao, i zadnji čas tudi hodo v domačo šolo pa vodo pisarno, nego vsako delo ga je preveč otrudilo. Te zimski čas ga je pa večkrat napadnola influenza, zadnjič marca 4. Za dva dni je z te influence prirasla plućnica, k šteroj se je pridružilo oslabenje srca. To ga je

vmorilo. Marca 9. ob poldveh popoldnevi je mirno brez vsega boja pušto dušo v rokaj svoje stare matere, dekle Ane, hlapca i g. kaplana, ki so njemi ešče ednok dali odvezo.

Pokojni je bio človek dela i reda. Rad je delao i dosta je delao i red je držao v vsem. Je bio kak živčno betežen človek toti razburlive narave, a je meo pri vsem svojem ravnanji dober namen: pomagati je šteo dušam, naj se pobolšajo, spopolnijo. Šče zadnji prvi petek 3. marca je dosta spovedao, bio v šoli.

Župnik Jožef Čačič.

Vsaki den polšestih je že v spovednici sedo, čeravno bio slaboga zdravja. Goreče je častio presladko srce Jezušovo i Bl. D. Marijo, Rožnovensko Kralico. Vsakiva dvatjedna se je spovedao, zadnjič na smrtnoj posteli marca 5. jako goreče i genlivo je dao izjavo, ka vsakomi iz srca odpusti i vsakoga prosi za odpušćanje. Drugi den je dobo svestvo slednjega mazaanja i sv. obhajilo vsaki den. — Pred smrtjov je glasno ponovo dvakrat pred

svojim spovednikom z lübezni punov dušov sledeći namen: „*Srce Jezušovo! Popolnoma vdano sprejemem s tvoje roke beteg, zdravje i smrt! Živeti, trpeti i vmreti ščem z lübezni do Tebe: Bogi na čast, Materi cerkvi na hasek i mojim farnikom na zveličanje.*“ I ka je povedao, je tudi spuno. Teški beteg je z najveškov potrplivostjov prenašao i z popolnov vdanostjov v božov volov se je ločo od toga sveta.

Pokojni je bio človek žive vere. V politici je glasao vsikdar na bivšo SLS. Vzgojen v madjarskom duhi je bio lojalen naš podanik i svoj čas podpisao tudi izjavo za priklopitev Slov. Krajine Jugoslaviji. Pod boljševiki je bio zaznamüvan i zaprt za svoje versko osvedoćenje. Naše liste je priporoćao z rećjom i djanjom. Vsako leto je dao 100 Din naroćnine. Bio je skrben gospodar, ki v svojem celom življenji nikdar nikomi ne bio dužen.

Pokopao ga je g. Jerić Ivan, dekan, ki je držao poslovilni govor. V tom je povdarjao tolažbepuno stran smrti. Pokojnoga vernikom je naznana, da najlepši spomin s tem postavijo njemi, če do se ravnali po njegovih navukaj. Sv. mešo zadušnico je opravo za pokojnoga mil. gosp. č. kanonik Slepec Ivan. Dühovščine se je zbralo 24 na sprevod i do šest jezero naroda. Oblast je zastopao dr. Terstenjak, srezki načelnik, veleposestvo v Beltincih inž. Mikuž i Vogler, sobočki volilni okraj g. Benko Jožef, narodni poslanec. Poslovilne pesmi je spevalo 200 šolske dece. Nebroj vencov je kinćilo drevo; dühovščine, vućitelstva, gasilcov, Mar. družbe itd. itd.

Milo so jokali od njega spravljani zvonovje i ga sprevaljali na pokopališće po njem olepšano i nam velevali: Molite ovce za pastira, da te vredne za njim priti!

DRUŽINA.

Družini je Bog določo posebno poslanstvo, šteroga mora izvršavati. Znamo, da ma družina svoj začétek v paradizomi. Sam Stvarnik jo je ustanovo i Kristuš jo je obdaro po svestvi sv. zakona z obilnimi milostmi. Vnoge i teške so dužnosti družine — v dnešnjem časi vekše kak negda. Malo je družin, ki bi se zavedale svoje odgovornosti. Navadno ne pomislijo na to. Preveč so zatoplene v vsakdenšnje skrbi i druge potrebóče. Štere pa so té dužnosti i kakša je odgovornost? Poglednimo si samo edno, na štero se dnesdén najbolje pozabla i v némar pūšča. Naturna pravica zahteva, da starši zapūstijo svoje zemelske dobrine svojoj deci. A bole kak to so dužni stariši dati svojim naslednikom drūgo dediščino, dediščino, ki je več vredna kak zemelska, ar je od Boga — to je vera. Stariši morajo vcepiti vero v srca svojih dedičov. To se pravi, zvršavati morajo tūdi naloge Cerkve i pomagati pri razširjavanji božega kralstva na zemli tam, gde dūhovnik sam nemre ali ne bo mogoé. Nikši dūhovnik nemre v rahla tla dečinskoga srca seme vere, tak globoko i kornáto vsaditi kak mati. Z nikšim dūhovnikovim delom se nemre telko doprinesiti, kelko lahko včinijo stariši z dobrim zglédom i molitvijov. Pitanje pa nastane, ali majo sámi kaj té dediščine, prave dediščine, ki vzdrži kak močna zidana hiža proti vsakoj toči i nevihti življenja. Ar tisti, ki nema, nemre dati. — Ravno dnes ma poslanstvo družine največšo odgovornost. Nasprotniki vsega, kaj je božega — framasoni — vidijo v družini glavno oviro, da njihovo delo nema uspeha. Dobro znajo, da je njihov trūd zaman, če ne razvržejo krščanske družine. To je vzrok, zakaj je boj proti Cerkvi v vséj časaj tūdi boj proti sv. zakoni i

družini. Vsakomi krščeniki je zdaj bole razumlivo, zakaj Cerkev z neizprosno strogostjov terja, da je v družini krščansko življenje doma i se spunjajavo verske zapovidi.

Družina je poleg duhovništva drūga velka posrednica bože milosti. Kak je papeštvo vidna pečina, na šteroj je zazidana Cerkev, kak so krščanske družine granitni kamni, ki Cerkev tvorijo.

Zato so tūdi dužnosti starišov do decé ne lehke i male. Stariši so dužni deci pripomoči, da zrasté i se zgoji za cio, ki je deteti od Boga i narave namenjeni. Deca so pa ne vsikdar doma, nego se v šoli zgajajo pa včijo. Pri nas se vse premalo briga za vzgojo decé.

Kda dete dorasté za šolo, stariši mislijo, da so vse včinioli. Ne brigajo se, kelko se deca včijo. Niti na pamet njim ne pride, da bi pazili, ali se deca včijo v istom dūhi, kak so ga krščanski stariši vsadili v srce. Ne je zadošta, da se dete dosta navči, nego je najbolje potrebno, da je dete dobro vzgojeno, plemenitoga srca, prepojeno ravno s takšim mišljenjom, kak ga je dobilo od dobrih krščanskih roditelov. Pomisliti trbe na to, da je dečinska pamet kak vosek, na šterom ostane vsakši najménši vtisek. Vse ka čuje, si zapomni i to njemi ostane.

Poleg Stvoritela so po naturi stariši prvi lastniki i zavolo toga prvi vzgojitelji svoje dece. To svojo sveto roditelsko pravico so meli stariši prle, kak je nastanola prva država i prva šola na sveti.

Pa krščanskim starišom nalaga sam Bog pósebi dužnost, krščansko vzgajati svojo deco. — Cerkev spomina krščanske staríše z členom 1113 svo-

jega zakonika: „Stariši majo najostrejšo dužnost, da po mogočnosti skrbijo za versko i moralno, za telovno i državlansko vzgojo svoje dece i se brigajo tūdi za njihovo vremenito dobro.“

„Najostrejša dužnost!“ Zaistino, jaj krščanskom starišom, ki svoje dece ne vzgojijo krščansko! Kak do mogli davati odgovor za dūše svoje dece pred Bogom, ki njim pravi: „Njihovo krv bom terjao iz tvoje roke“ (Ech. 3, 18). — Starši i samo starši ne samo pravico, nego naravnóč dužnost, da se brigajo, ka se deca včijo i kak se včijo.

* * *

Pred bojnov, kda so šče Nemci vladali na zapadnoj Polskoj, so nemške vlade štele ponemčiti vso polsko deco. Deci so v glavo vtépali dūh nemškoga pretiranoga nacionalizma (pretirani nacionalizem je to, če se namesto Boga narod časti i moli; za pretirane nacionaliste je narod bog). Starši, ki so se zavedali svoje odgovornosti, so vzgajali svojo deco v lūbezni za svoj rod i se z zeleznov stanovitnostjov branili nemškoga nacionalizma.

Na Francoskom se je širo pred trestimi leti po francoskih šolah i knjigah dūh brezboštva. Krščanski stariši pa prepričani, da majo pravico i odgovornost pri vzgoji decé, so ne nikak dopūstili, da bi njihova deca štela knjige, ki rūšijo ono, ka njim je najsvetejše. (Bogoslovec.)

Širite „Novine“

Zgodovina Slovenske krajine.

Prvi tórški napadi na slovenskoj zemli.

Za vlade krala Sigizmunda so divji Tórki prvič pridrli na zemlo slovenskoga naroda. Skoro tri sto let so morale naše slovenske pokrajine vzdržavati silne roparske navale divjih Tórkov.

Nesrečna bitka na Kosovom poli na Vidov den 15 junija 1389, je odprla pot nadalnim tórškim navalom proti zapadni Evropi. Muradov sin i naslednik Bajezid I (1389—1493) si je včas po nesrečnoj kosovskoj bitki podvrgeo ešče ostanek bolgarske države i Vlaško i tak postao sosid vogrskoga i hrvaškoga kralstva.

Na prošnjo casara Emanuela se je vogrski krao Sigizmund I. 1396. zdigno na velko križarsko bojno proti Tórkom, da bi rešo Carigrad i sploj krščansko Evropo i spodio nazaj neverne i krvoločne Tórke v Azijo. Kralo Sigizmundo so prišli na pomoč tūdi Nemci, Francuzi, celo Angleži. Slovenske viteze je vodo celski grof Herman II. Liki sultan Bajezid je 28. septembra 1396 pri Nikopoli premagao krščansko vojsko. Zmaga se je že popunoma nagibala na krščansko stran, a v najbolje nevarnom trenutki je priskočo sultani Bajezidi na pomoč s svežov vojskov srpski knez Stefan Lazarević. Ravno v tom časi se je umakno iz bojišča medžimurski velikaš Stefan Lacković, šteri je poveljevao desnomi krili krščanske vojske. S tem je bila usodepuna bitka odločena i palig se je ponovilo žalostno dejstvo,

da so Slovani v odločilni vóri sami sebi največša nesreča i da tujec bije Slovane zmerom s pomočjov Slovanov. Ta poraz je bio grozna nesreča na naše slovenske dežele. Bajezid je tri dni počivao na bojišči, nato se je pa s svojimi četami zdigno proti Vogrski. Med tem, gda je krao Sigizmund blodo po tūjini i se po morji vračao v domovino, so Tórki pri Mitrovici prebrodili Savo i kak povoden razlili po Slavoniji i Ogrski, tūdi po našoj Slovenskoj krajini. Na ednom mesti stoji zapisano, da je naša Sobota bila te čas prvokrat požgana od Tórkov. Ob Savi, Dravi i Muri so prodirali navzgor. Brez odpora so Tórki po svoji voli požigali i ropali, lūdi pa morili ali vlekli v sebov. Do 16.000 lūdi, mož, žensk i dece z živinov i drūgim imetjov so odylekli v Tórchijo.

(Dale)

Dr. Maček izročen državnimi sodišči.

Tudi proti dr. Korošci vodi državno sodišče preiskavo zavolo zločina po § 3 zakona o zaščiti države.

Državno sodišče za zaščito države je uvedlo na predlog državnoga tožilca kazensko preiskavo proti doktoru Vladimiri Mački zavolo zločina po členu 3. zakona o zaščiti javne varnosti i reda v državi i odredilo proti njemu preizkavalni zapor. Dr. Maček je bio 11. t. m. prepelan v zapore državnoga sodišča v Beogradu.

Proti dr. Antoni Korošci, šteri je konfiniran (stalno bivališče, štero ne sme zapustiti) v Vrnjački Banji, vodi isto sodišče preizkavo zavolo zločina po čl. 3. zakona o zaščiti države. Dr. Korošec je večkrat zanikao, da bi bio on avtor znanoga punktaškoga proglašenja, šteri je bio z njegovim podpisom izdan v Ljubljani dne 31. decembra 1932. Pri zaslišanju je dr. Korošec preizkavalnoma sodniki izjavio, da spoj nešče odgovarjati na stavlena pitanja. Preizkava proti dr. Korošci se nadaljuje.

— — —

Domača i svetovna politika.

Narodna skupščina v Beogradu je na svoji seji odobrila pogodbo, štera je sklenjena med Českoslovaškov, Rumunijov i Jugoslavijov. Stov pogodbov so se té države med sebov tesnejše združile. Namen te organizacije je: 1. da se očuva i organizira mir, 2. da se okrepijo gospodarski stiki z vsemi državami srednje Evrope, 3. da se zaščiti mir v vsakšnem slučaju, 4. da se skupno varva dobrobit treh držav Male antante. Narodna skupščina je soglasno pogodbo sprejela.

Madžarska dela proti miru. — Nekši madžarski socialistični pisateo je napisao v bečki „Arbeiterzeitung“ zanimive vesti o pripravlanju Vogrske na novo bojno. Pisateo pravi: Moja dužnost je, da obvestim evropsko javnost na Budapešto, ar je tam ognišče nove evropske bojne. Madžarsko ljudstvo se zmerom bole pripravla na bojno. Deca se v šoli včijo spevati samo o bojni. Čisto slovaške župnije imajo za sveto vogrsko zemlo, štero so zasedli sovražniki — Slovani. Na šolskih izletaj se igrajo za vojake i bojno že osemletna deca. Vogrska država ima nad 60.000 vojakov. Madžarski železničarji so podvrženi vojaški oblasti. — V ništernih mestaj so zgrajene ogromne podzemske utrdbe, v šterih se nahaja velka množina municije. Madžarska pripravla reberijo na Hrvaškom. Hrvaško ščejo odcepiti od Jugoslavije itak skazati uslugo italijanskoma fašizma. Gda bi bila Jugoslavija razbita, bi Italija ne imela proti sebi več sile, ki jo zdaj zadržuje, da se ne vrže proti Franciji. V razbitje Jugoslavije je bilo namenjeno hirtenberško orožje, v isti namen je Italija poslala na Madžarsko vojaška letala, ki so, kak nam je znano, letala višini 6000 m. Svoj članek je zaključio: Narodi Evrope, bodite pripravleni! Peklenski koteo madžarskih protirevolucionarov je ognišče bojne v Evropi. — Članek je zbuđio v evropski javnosti veliko pozornost, ar je bio napisan v časi, gda je vogrska vlada sklenila, da protestira v Ženevi proti Mali antanti, zavolo ogrožanja mira v Evropi.

Hitler prevzeo odgovornost. V čisto posebnih razmeraj se je nahajala Nemčija pred volitvami pod pritiskom nemškoga fašizma. Ukinjena je bila vsa ustavna sloboda, socialistični i komunistični poslanci so prišli v zapore, domovi zasedeni, njihova zborovanja prepovedana, časopisi ustavljeni. Niti eden opozicijski list si je ne vüpaio pisati proti vladi v strahi pred ukinitvijov, radijo je bio več tjeđnov v službi vladnih strank. Vrhünec je doseglja volilna borba v soboto, štera je bila proglašena kak den „vstajajočega naroda.“

Predigra k nemškim volitvam je bio požar nemškoga parlamenta. Dragoceno državno poslopje, kameniti spomenik sloveče nemške demokracije, je bilo pred tremi tjeđnami uničeno i upepeljeno. Vlada pravi, da so ga zažgali komunisti, tej pa dolžijo hitlerjance, da so oni sami požgali parlament.

Izid volitev je sledeči: Hitlerjanci so dobili 288 poslancov (92 več kak v novembri), nemški nacionalisti so k svojim 52 pridobili ešče eden mandat, socialdemokrati so nazadovali za eden mandat, tak zdaj imajo 120 poslancov, komunisti so zgübili 11 poslancov od novemberskih 100, katoliški centum je pomnožo svoje številno poslancov za novih tri, bavarska ljudska stranka ima 19 poslancov, dozdajšnja vlada Hitler-Papen-Hugenberg ima v parlamentu popuno večino.

Hitlerjeva vlada je prevzela po volitvaj celo odgovornost nadalnoga političnoga razvoja v Nemčiji na sebe. Njeni cio je dvojni: odstranjenje komunistične nevarnosti i razrešitev mirovnih pogodb. Pitanje je pa, kak se bo to rešilo ali zlepa ali pa s silov. Vsakša sila pa rodi protisilo. Tak postane Hitlerov stopaj usoden ne samo za Nemčijo, liki tudi za vso Evropo.

Hitler bo obiskao Mussolinija. Italijanski časopisi pišejo, da bo državni kancler Hitler obiskao svojega prijatelja italijanskoga diktatora i voditelja fašizma Mussolinija. Časopisi pripisüjejo obiski velki politični dogodek.

Mala zveza. Minister Beneš je v svojem poročili v češkoslovaškem parlamentu omeno, da ima nova zveza vseh držav Evrope (razen Rusije) najvejšo površino, po številu prebivalstva pa zavzema drugo mesto (okoli 47 milijonov ljudi), to je včasi za nemškov državov. S tem je tudi že povedao, da se najmre denešnja zveza Jugoslavije, Češkoslovaške i Rumunije počasi spremeni v popuno politično i gospodarsko zvezo tej treh držav. Zanimivo je primerjanje prebivalstva onih držav, štere se v prvom redi zavzemajo za očuvanje zdajšnjega stanja i mirovnih pogodb s številom ljudi onih držav, šteri ščejo preinačiti denešnje meje držav.

Za očuvanje mir. pogodb. Češkoslovaška 14 mil. ljudi, Jugoslavija 14 mil. ljudi, Rumunija 18 mil. ljudi, Francija 44 mil. ljudi, Poljska 32 mil. ljudi. Vküper 122 mil. ljudi.

Za spremembo mir. pogodb. Nemčija 64 mil. ljudi, Italija 41 mil. ljudi, Madžarska 9 mil. ljudi. Vküper 114 mil. ljudi.

Ameriški novi predsednik Roosevelt je bio preminoči tjeđen slovesno ustoličen. — Te den pa se je razvila v Združenih državaj strahovita baučna kriza. Borze v mestu Newyorki so zaprte, bankam vseh držav je dovoljeno omejeno izplačevanje vlog. Vlagateli dvigajo denar, ar se bojijo, da bi spadno dolar.

Slovenska krajina.

Romanje na Trsat. Na mnoga vprašanja, če bo tudi letos običajno romanje na Trsat, sporoča romarski odbor, da bo letos romanje zopet o Binkoštih, kakor prva leta, *toda le, če se priglasijo zadosti udeležencev.* Binkoštno soboto bo vozil posebni romarski vlak na Sušak (Trsat) in v nedeljo zopet nazaj. Izkaznice za polovično vožnjo z vlakom in brezplačno vožnjo z ladjo po morju na otok Krk bodo po 40 Din. Da bo mogoče vse pravočasno urediti, naj se vsakdo, ki se namerava romanja udeležiti, čimprej prijavi na naslov: *Romarski odbor pri „Sveti vojski“, Ljubljana, Dunajska cesta 17.*

Smrt gorečega širitela. — Na Srednjoj Bistrici je vmro naš vnogoleten, goreči širiteo Hren Ivan v 74 leti svoje starosti. Pokojni je spadao k tistoj vrsti ljudi, od štere je pravo ljubleni Jezuš: „Pravi izraelita, v šterom nejalnosti.“ Eden pravi, goreči kristjan je bio pokojni od pete do glave, ki je z celov vdanostjov lübo Boga i cerkev njegovo. Vsikdar je bio odločnoga narodnoga mišljenja i z ednim član nadzorstva prve posojilnice v Črensovcih od njenoga začetka. Srce Jezušovo naj bode njegov plačnik! Molimo za njega!

Gor je plačala. Iz G. Bistrice je tožila neka ženska neko posojilnico za vlogo. I sodba se je glasila, da ženska mora plačati 500 Din stroškov, vloge pa ne stožila, da bi se njej izplačala. Posojilnice najprej majo pravila, štera sodišče potrdi. Po tej pravilaj če izplačujejo, se ne morejo stožiti.

Črensovci. Koncert »Soče« iz D. Lendave se je nad vse pričakivaneje posrečo v Našem Domi. Po lepom cerkvenom spevanji je nastopilo društvo »Soča« v punoj dvorani i želo nebroy navdušenih pozdravov za krasno izvajanje lepih narodnih pesmi. Povsod je vladao najlepši rmi. Gospodje člani društva so bili gostje gosp. Lütar Štefana, šolskoga upravitela i † Cačič Jožefa plebanoša. — Društvo »Soča« se je pismeno zahvalilo vsem v Črensovcih, ki so pripomogli k tak lepoj prireditvi. Črensovčarje pa društvu pravimo: »Bog plačaj« i vabimo, naj nas obiše drugoč pali i nam pokaže lepoto naše domače pesmi v Sl. Krajini.

Po tujini.

Madžarski kmetje se selijo. — Znano je, da se kmetom na Madžarskom jako slabo godi. — Slobodnih kmetjskih gospodarov je tam jako malo, većinoma so ešče zmerom zakupniki i tlačani, najprej na Madžarskom imajo ešče zdaj fevdalni sistem (način): zemlo imajo v oblasti samo velikašje i grofje. V mestu Debrecini se je organizirala skupina 200 kmetov, šteri so zaprosili angleško vlado, da njim da na razpolago kak neobluden otok, na šteroga bi se vsi preselili.

Ka delajo v Ukrajini? Pravijo, da so v deželi Ukrajini spremenili 33 cerkv v vojašnice. Tak daleč je prišeo človeški dih!

Kelko je samomorov v Berlini? V zadnjih treh mesecaj je bilo v Berlini, v glavnom mestu Nemčije 450 samomorov. Zanimivo bi bilo zvedeti, kelko pa je bilo političnih vmorov i ubojev, šteri se den za dnevom vršijo v hüdrom strankarskom boji.

Ludje hujši, kak krvoločni tiger. Iz kitajskoga poslaništva poročajo sledeče: V nekšem mestu v Mandžuriji so Japonci izgnali vse kitajsko prebivalstvo na trg, nato so pa na nezashčiteno kitajsko množico začnoli strelati s strojnicami i so vse do zadnjega postrelili.

Argentina zapira pot tujcem. Argentinska vlada je prepovedala naselitev tujcev deželi, da bi stem stopajom omilila naraščajočo nezaposlenost.

Ogledalo časa.

Bojne ne sme biti več! Svetovna bojna je zahtevala 9 mil. 943.914 mrtvih, 20 mil. 927.458 ranjencov i nad tri milijone pogrešencov, šteri so preminoli brezi sledi. Prof. Charles Devinger je zračunao, da se je število prebivalstva desetih evropskih držav znižalo za 35 milijonov ljudi i to je stalo 840 milijard zlatih frankov. Drugi vučenjaki pa trdijo, da so znašali stroški celo 100 milijard angleških funtov, to se pravi 27.200 milijard dinarov, štero bi znašalo na prebivalca zemle, če računamo, da je 1800 milijonov ljudi na sveti. Ta ogromna šuma bi zadoščala za odpravo vse siromaščine na celom sveti. Pa vsem tem grozovitim številkam i strašni škodi imamo ešče dnes nespametnike, šteri sanjajo o novi bojni!

Nedela v postu tretja.

Na spomn 1900 letnice svoje križne smrti, Gospod Jezuš, po svojih svetih ranaj reši grešn svet!

V onom vremeni: Zganjao je Jezuš vraga, i on je bio nemi. I gda bi vö zgono vraga, gučao je te nemi, i čuđivala se vnožina. Ni šteri so pa med njimi pravili: Vu Belcebubi vražjem pog'avniki vragé zganja. I drugi šküsávajoci znamenje so z Nebeš prosili od njega. On pak, kak je vido mislenja njihova, pravo je njim: Vsakše Kralestvo vu sebi razdeljeno, opüsti se, i hiža na hižo spádne. Či je pa i satan vu sebi razdeljeni; kak bode stalo Kralestvo njegovo? da velite, ka jas vu Belcebubi zgánjam vrage: sinovje vaši v kom je zgánjajo? záto oni vaši sodci bodo. Či pa vu prsti Bežem zgánjam vrage: zaisfino je prišlo k vam Kralestvo Bože. Gda močen obrnati varje svoj dvor; vu méri so ona, štera má Či pa močnejši od njega pridoci oblada njega, vse orožje njegovo odnesé, v šterom se je vüpao, i poroblenje njegovo razdeli. Ki je ne zmenom, proti meni je; i ki ne spravlja zmenom, rasipava. Gda nečisti Düh vö zide z človeka, hodi po sühi mestaj, iskajoči počinek, i ne najdej či ga pravi: povrnem se v hižo mojo, odked sam vö prišo. I gda pride, najde jo zmetlov pometano, i osnajženo Teda ide, i vzeme se bom sedem drugi dühov hüši od sebe, i notri stopivši tam prebivajo. I bodo slednja dugovanja onoga človeka hüša od ti prvih. Včinjeno je pa kda bi eta pravo; podignovši reč nika ženska med vnožinov, pravila je njemi: blažena utroba, štera je tebe nosila. i prsi, štere si ti cecao. On je pa pravo: ešče bole so klaženi, ki poslušajo reč Božo, njo obdržijo.

Negda so na to nedelo katehumeni (takši, ki so pripravljali na sveti krst, ar so odrašene krščavali) očivesno odpovedali šatani, zato se je čteo te evangelij. Tüdi nas zove zdaj Cerkev k odpovedi šatani v svetoy vüzemskoj spovedi.

V Judeji je bilo.

Sveti evangelist Matej pravi, ka je obsedeni bio tüdi slepi, ne samo nemi — podoba grešnika: ne vidi istine i greha, Boga ne hvali, niti ne vadljuje

krivde. — Vnožina, ki je bila vajena čüd Jezušovih, je navdušeno spitalava: Ne te sin Davida, Rešiteo? Čüj sikajoče šepetanje jeruzalemskih farizejev, glasno zahtevo.

On pa odgovori:

Nečisti! Samo znamenje preroka Jona vam bo dano, Smrt in Vstajenje! Dokaže jim hudobnost, nato razloži Izajášovo prorokbo: „močni“ pravi šatani Najmočnejši, Bog.

Sredine nega:

Ali z Menov ali proti!

Pa: šatan nikdar ne počivle!

Kak kmični oblaki, nato so zasveti, nato zazveni srebrni ženski glas, ki ešče zdaj nej vtihno: dühovnik to vsaki den moli v breviri.

Pribežališče grešnikov, milosti puna...

A vekše kak telovno je dühovno rojstvo Jezüša v tom svetom postnom vremeni.

Eden oral goric je k oddaji v Lendavi pri Kapeli. Zglasiti se je pri Grabor Ivani, Črensovci, h. šte. 74 (2-3)

Pozor!

1-4

Pozor!

SEMENA

vsakovrstna kakor: travno-deteljna-zelenjadna in cvetlična. posebno pa za peso, neprekosljive kakovosti in kaljivosti, Vam priporoča v nakup staroznana tvrdka

M. BERDAJS — Maribor

Ustanovljena Tel. št. 23-51 Ustanovljena
1869 (Interurban) 1869

VREMENOKAZ! 1-1

Za vsakšega čitatela je ešče zmerom na razpolago vremenokaz ali barometer, ki jako precizno kaže vreme za 24 vör naprej Pošlite ta oglas i znesek Din 3-50 v znakmaj na naslov razpecevalca: **Barometer, Ljubljana I. pošni predal št. 18.** Edno od mnogih zahvalnih pisem se glasi: Ar je Vaš barometer rejsan nekaj posebnoga i dober vremenski napovedovalec, prosim, da mi pošlete ešče ednoga. — S spoštovanjom dr. Haunig Iv. Lenart v Slov. goricaj pri Maribori.

Pozor delavci!

šteri ščete na polsko delo upr. Širina naj se zglati pri **Trstenjak Štefani Gorica p. Pucanci. 1-4**

Vabilo.

Frekmurska gospodarska posojilnica v Dobrovniku, Slov. krajina vabi na občni zbor, ki se bo vršo 25. marca ob 9. predpoldne v posojilniškom prostori s sledečim dnevnom redom: 1. Čtenje zapisnika zadnjega občnoga zbora. 2. Poročilo načelstva i nadzorstva 3. Odobritev računskoga zaključka za l. 1932 4. Volitev načelstva i nadzorstva. 5. Slučajnosti. — Če bi ob napovedanom časi te občni zbor ne bio sklepčen, se vrši pol ure kesnej na istom mestu i z istim dnevnom redom drugi občni zbor, ki bo valavo sklepao ne gledoč na število navzočih članov. 1-1 Načelstvo.

P O M O Č

Glasilo AGRARNE in GOSPODARSKE ZADRUGE. List za povzdigo prosvete, gospodarstva in združništva.

Izhaja vsakih 14 dni, kot priloga Novin, ki jo naročniki Novin dobijo brezplačno. — Za druge stane številka 1 Din, ali letno 24 Din. Uredništvo in odprava v Kranju. — Uprava v Murski Soboti, Križeva ul. 4.

Ivan Pregelj.

Poleg Finžgarja, ki smo ga predstavili v zadnji številki, je najpomembnejši naš živeči pisatelj Ivan Pregelj. Ker je po svojih mohorjanskih povestih znano njegovo ime mnogim, naj spregovorimo nekaj več o njem. Letos bo obhajal Pregelj celo svojo petdesetletnico — torej še poseben povod, da se ga spominjamo.

Prof. dr. Ivan Pregelj.

Narodil se je dne 27. oktobra 1883. pri Sv. Luciji ob Soči na Tolminskem. To je ona Gregorčičeva dežela, ki nam je dala toliko važnih ljudi in ki ječi danes v tujem suženjstvu. Pregelj se je posvetil profesorskemu poklicu in je bil v službi v Gorici, dolga leta v Kranju, danes pa živi v Ljubljani.

Pisateljsko delo Ivana Preglja je tako obsežno in raznovrstno, da bi morali spregovoriti o vsakem delu posebej. Te vrste pa imajo namen, nagniti čitatelja k iskanju Pregljevih knjig in se poglobiti vanje. Njegove knjige namreč niso lahke in njih lepoto in bogastvo boš doživel le, če jih boš čital z velikim razumevanjem.

Na prvem mestu naj bodo omenjene njegove povesti, ki jih je napisal predvsem za ljudstvo, izdala pa jih je po večini Mohorjeva družba. „Mlada Breda“ je njegovo prvo večje delo. Med tem pa je v mohorjevih koledarjih objavil dolgo vrsto krajsih spisov. Najbolj je priljubljena večerniška povest

„Peter Pavel Glavar“, v kateri prikazuje nenavadno življenje ljudskega dobrotnika iz davnine. Za njo so izšli „Božji mejniki“, ki tudi slikajo trpljenje duhovnika in to v nesrečni Istri. Neosvobojeni Koroški pa je posvetil povest „Umreti nočejol“. Mnogo povesti je objavil Pregelj tudi v raznih mladinskih in ljudskih listih v domovini in tujini. Vsa ta dela predstavljajo del tistega čtenjaja, ki je za ljudstvo najboljše in bo ostalo vedno privlačno.

Mnogo več pa je Pregljevih povesti, ki so lažje dostopne izobražencem. Zlasti je to „Plebanus Joannes“, ki prikazuje življenje nenavadnega slovenskega duhovnika v 16. stoletju. Iz burnih časov reformacije je pisatelj vzel snov za roman „Bogóvec Jernej“. Domačo tolminsko pokrajino je ovekovečil Pregelj v „Tolmincih“, v povestih „Zadnji upornik“ in „Štefan Golja in njegovi“ i. dr. Življenje pesnika Jenka pa je popisal na edinstven način v „Šmonci“.

To je le nekaj naslovov, ki naj vodijo do čitanja. Spoznal boš, da izrazi Pregelj v svojem močnem jeziku nenavadne globine človeške duše, oživlja slovensko zemljo kakor nihče drugi. Prav o Slovencih in slovenski zemlji je zapisal Pregelj na več mestih besede, ki bodo še dolgo živele. Naša dolžnost pa je, da ljubimo slovensko lepo knjigo, tudi Pregljevo!

Gospodarstvo v Slovenski Krajini.

V gospodarskem oziru se je izvršila po prevratu v Slov. Krajini važna sprememba; veliki kompleksi grofovskih zemljišč so se razlastili in podelili agrarnim interesentom. Grofovska zemljišča so po nekod celo preseerala velikost celokupnega zemljišča posamevnih občin, sedaj pa jim je ostal le zakoniti maksimum. Kljub temu se stanje v gmotnem oziru ni mnogoboljšalo. Kdor je prej hotel zemljo obdelovati in so mu to sredstva dopuščala, je lahko dobil od grofa za nizko najemnino v zakup, a kdor ni imel ne vprežne živine in ne drugih sredstev za ob-

delovanje, je lahko stopil pri grofu v službo, kjer je dobival del plačila v denarju, del pa v naravi. Davkov mu ni bilo treba plačevati in od vremenskih neprilik ni bil prizadet. Razen tega je imel stanovanje v poslopju na gmajni. Seveda je lahko dobilo to službo samo določeno število družin, kolikor so jih pač potrebovali za vsa poljska dela in v to stroko spadajoča dela. — Sezonski delavci so prej ravno tako morali iskati zaposlitve izven ožje domovine, kakor danes, Le v Ameriko so se nekoliko bolj pogosto izseljevali. Povečini so se zatekali v žitnico Jugoslavije, v severni del današnje Dunavske banovine. Poleg naporne dela so bili izpostavljeni izžemananju strogih in brezčrtnih agentov.

Sedaj imajo ljudje zemljo, a povečini nimajo sredstev za obdelovanje, v splošnem pa ne zmorejo tistih par dinarjev za davek.

Kar se tice obdelovanja samega, so kmetje precej konservativni. Kakor so delali dedje in pradedje, tako delajo sinovi. — Največ se seje pšenice in rži. V manjši meri in sorazmerno s potrebo za prehrano: koruza, krompir, ajda, proso. Če od katerega pridelka kaj ostane, se proda in to je poleg živine edini predmet za prodajo, kar pa šteje le pri dobri letini, ker drugače kruha ne samo ne ostaja, temveč primanjkuje.

Živina, ki je bila prejšnje čase glavni produkt za kritje režije pri gospodarstvu, je padla na smešno ceno. Prej je gospodar prodal bika in izkupiček je zadostoval za državne dajatve, za kritje stroškov pri kmetiji in za vzdrževanje družine. Danes si lahko gospodar z izkupičkom za bika kupi eno skromno obleko, ali plača nekaj najnujnejših obrtnikov, to je kolarja, kovača in morda čevljarja. Kljub temu, da je cena kmetijskim produktom tako padla, so ostale javne davščine iste in cene predmetom, ki jih mora kmet kupiti skoraj iste. Kje je vzrok tega nesocialnega razmerja in kedaj bo nastopiloboljšanje?

Širite „Pomoč“

Gnojenje vinogradov.

Vinogradi danes slabo donajajo kore, ker so cene vinu prenizke, vzlic temu jih ne smemo zanemarjati, ker bomo potem imeli z njimi še večjo izgubo. Če nas njih obdelava preveč stane, tedaj je bolje, da slabše nasade kratkomalo opustimo, dobre in mlajše trte pa tem bolje obdelujemo. Zlasti je skrbeti za dobro gnojenje, kajti od tega je odvisna ne samo količina, ampak tudi kakovost pridelka. Močno gnojen in skrbno negovan vinograd nam da več in boljšega vina, nego dva slabo oskrbovana vinograda skupaj.

Najnavadnejše in tudi najboljše gnojenje trt je gnojenje s hlevskim gnojem ali s kompostom, je pa obenem najdražje. Hlevski gnoj ali kompost je treba namreč od daleč voziti v vinograd in ga tam raznašati ali celo nositi visoko gori v breg. To pa stane mnogo celo vinogradnika, ki sam s svojo družino opravlja to delo, še mnogo več pa tistega, ki mora za vsako delo v vinogradu najeti tuje delavce, ali pa celo kupovati hlevski gnoj. Taki gotovo ne pridejo na svoj račun. Prej se jim izplača uporaba umetnih gnojil, čijih prevoz v vinograd in prenos h trtam je mnogo cenejši.

Toda poudariti je treba, da brez hlevskega gnoja ali komposta ali zelenega gnojenja v vinogradu ne moremo dolgo gospodariti. Hlevski gnoj, ki smo ga po možnosti že poleti zvozili v vinograd, kjer na dobro stlačenem kupu čaka na zakopanje, je najbolje že jeseni podkopati. Ne smemo ga pa, kakor se še večkrat vidi, za-

kopati naravnost k trtnemu deblu, ker je tam le malo korenin, ki srkajo hrano, ampak po vsej zemlji okrog trte, kajti tam so tiste korenine, ki črpajo hrano. Če tega dela nismo mogli izvršiti jeseni, tedaj storimo to ob pomladni kopii. To isto velja tudi glede podkopavanja komposta, ki je ravno tako izvrstno gnojilo za trte kakor hlevski gnoj. Obe gnojili namreč ne dasta samo hranilnih snovi za trte, ampak zboljšata tudi zemljo v fizikalnem in biološkim pogledu; to pomeni, da se z njimi zemlja zrahlja in postane bolj topla ter poživi delovanje bakterij, tistih živih bitij, ki imajo nalogo v zemlji pripravljati hranilne snovi za rastline.

Umetna gnojila so se v vinogradništvu začela mnogo pozneje izrabljati nego v poljedelstvu in travništvu. To pa iz enostavnega razloga, ker se njih učinek le malokje pojavlja že v prvem letu in že tedaj popolnoma izplača gnojilne stroške. Uspeh gnojenja trt z umetnimi gnojili pride do popolnega izraza šele v drugem letu in pozneje, ko vplivajo gnojilne snovi na razvoj zaroda in na kakovost grozdja.

Četudi se je dolgo smatralo, da je za trto edino uspešno gnojilo hlevski gnoj, so vendar umetna gnojila kakor nalašč za vinograde, posebno za one v oddaljenih in strmih legah, kamor se da spraviti hlevski gnoj samo z velikimi stroški. Kdor zna računati, bo kmalu ugotovil, koliko ga stane gnojenje s hlevskim in koliko z umetnim gnojem. Iz tega razloga so umni vinogradniki tudi pri nas začeli z uporabo umetnih gnojil pri trtah, ko so dognali, koliko ceneje z njimi izha-

jajo. Ker pa imamo večje število umetnih gnojil, je umestno, da podamo vinogradnikom kratko navodilo, s katerimi gnojili in kako naj z njimi gnojijo trtam.

Predvsem, poudarim še enkrat: ni pravilno trositi umetna gnojila samo okrog trsa, ker se tam najslabše izkoristijo. Trositi jih je po vsem vinogradu, kajti povsod imajo trte korenine, ki vsrkavajo hranilne snovi. — boljše je tudi gnojila podkopati, da se dobro zmešajo z zemljo, tedaj se laže razkrojijo in prej začno delovati. Samo čilski soliter je izjema ker se lahko topi, zato ga trosimo po vrhu že okopanega vinograda.

Trta potrebuje za svoj razvoj štiri hranilne snovi: dušik, fosfor, kalij in apno. Sicer je pa skromna rastlina, ki uspeva tudi na slabših zemljah; ugodno pa le tam, kjer je na razpolaganje dovolj navedenih hranil.

Vsako izmed teh hranil vrši svojo posebno nalogo: *Dušik* vpliva na rast vseh zelenih delov in mladik trte. Če ga ta dobi v zemlji dovolj, bo bujno rasla, pognala dolge mladike in dobila temnozeleno listo. Ob pomanjkanju dušika je videti trto zakrknjeno. Fosfor pospešuje dozorevanje lesa, daja krepke mladike, vpliva na pravilno nastavljanje zaroda in na zoritev grozdja. *Kalij* deluje pri tvorbi škroba v listu in sladkorja v grozdju ter pospešuje zoritev. Grozdje trt gnojenih s kalijem ima do 2 odstotka sladkorja več kot grozdje negnojenih. *Apno* pretvarja organske snovi v hranila, napravlja zemljo rahlejšo in toplo ter olajša prehrano trte. Apno vpliva tudi na vonj (buket) vina.

Stanko Jug, cand. phil:

Slovenska zemlja.

Potok Črmošnjica, ki teče po slikoviti dolini in se pri Soteski blizu Novega mesta izliva v Krko, loči Rog od Črnomeljskega in Metliškega gričevja, ki zavzema celo Belokrajino. Tako se namreč imenuje del Dolenjske med Gorjanci in Kolpo. Tudi belokranjsko gričevje je nizko in zelo valovito ter pada polagoma proti Kolpi, ob kateri pričenja Črnomeljsko-metliška višina, katere nadaljevanje sega še preko Kolpe na Hrvatsko. Poseben kras dajejo temu gričevju vinske gorice s svojimi belimi zidanicami. Povečini je namreč vse belokranjsko gričevje na solnčni strani obraslo z vinsko trto, ki tu lepo uspeva in daje precej dobro vino. Kot višji vrh moramo omeniti v tem gričevju Mirno goro, ki leži zapadno od Črnomlja in je postala v zadnjih letih priljubljena izletna točka, zlasti odkar je na njej oskrbovana gorska kočica.

Od ostale Dolenjske ločijo Belokrajino mogočni Gorjanci, ki se razprostirajo v smeri od jugozapada proti severvzhodu med spodnjo Krko, Savo

in Kolpo. Njih dolžina znaša 30 km. Na starejših zemljepisnih kartah najdemo zanje tudi ime Uskoki. To ime so dobili po krščanskih beguncih ali uskokih, ki so pred krvoločnimi Turki pobegnili iz svoje domovine in se nastanili v teh krajih. Največ teh pribežnikov, ki so bili povečini pravoslavne vere, je pribežalo v Gorjance po l. 1530., ko so Turki v silnem zaletu zavzeli velik del Hrvatske in je njeno prebivalstvo iskalo na vseh straneh nove domovine. Več naselbin je nastalo v Gorjancih, ko so avstrijske oblasti naselile tukaj senjske uskoke, tako na primer v Žumberku, ki leži na hrvatski strani Gorjancev. Danes je vse to prebivalstvo grško-katoliške vere. Kakor smo že omenili, je bilo prej pravoslavno, a je prestopilo skupno s svojim škofom v katoliško cerkev, ohranilo pa je pri tem grški obrednik in še nekatere posebnosti pravoslavne cerkve.

Gorjanci so izmed vsega dolenjskega gorovja povprečno najmogočnejši. Vzdičujejo se neposredno brez predgorja nad 130 m visokim Krškim poljem in na to stran strmo prepadajo, medtem

ko se proti hrvatski strani spuščajo zelo polagoma. Od vznožja do vrha so vsi pokriti z lepimi in mogočnimi gozdovi. Najvišji vrh v Gorjancih je Trdinov vrh, visok 1181 m, prej nazvan Sveta Jera. Ime Trdinov vrh je dobil po znanem slovenskem pisatelju Janezu Trdini, ki je ovekovečil Gorjance v svojih „Bajkah in povestih o Gorjancih“. Na vrhu Trdinovega vrha so razvaline dveh cerkvic, rimskokatoliške na slovenski strani in grškokatoliške na hrvatski strani, a obe ležita skoro ena tih zraven druge. Narodna pripovedka pravi, da so ju porušili Turki. Po pripovedovanju druge pripovedke pa so bili tu pogosto pretepi med grškimi in rimskimi katoličani, radi česar so opustili cerkvena opravila v obeh cerkvicah, ki sta bili na ta način prepuščeni razpadanju.

Poleg Trdinovega vrha moramo omeniti v Gorjancih še nižjega Sv. Miklavža, ki je zelo priljubljena izletna točka. Odtod je zelo lep razgled po slovenski zemlji do Snežnika, Triglava in Grintovca. Na planoti, ki zavzema vrh Sv. Miklavža, se dviga proti nebu prijazna cerkvice. Ob njej stoji planinska

Dušik damo trtam lahko v treh oblikah: *čilski soliter*, *apneni dušik* in *rožena moka*. Čilski soliter je izvrstno, lahko topljivo gnojilo, ki ga je trositi po vrhu zemlje, ko trte že odganjajo. Za današnje razmere je to gnojilo predrago. Cenejši je apneni dušik, ki ga izdelujemo v domači tvornici in si ga lahko vsak čas nabavimo. Moramo ga podkopati. Če hočemo z dušikom pognojiti vinograd za trajno učinkovanje, vzamemo roženo moko, ki deluje sicer bolj počasi, toda njen učinek se pozna še po šestih do osmih letih. Za spomladansko gnojenje, kjer si želimo hiter učinek je najprikladnejše gnojilo čilski soliter. Tudi za mlade trte in za trsnice je to gnojilo najboljše.

Fosfatna gnojila imamo tudi tri: *superfosfat*, ki vsebuje lahko topljivo fosforno kislino in hitro deluje. *Thomasovo žlindro*, ki je sicer težje topljiva, toda za trte najprikladnejša, in *kostna moka*, ki ji je v učinkovitosti enakovredna. Če hočemo imeti hitro delovanje toda samo za eno leto, vzamemo superfosfat; za večletno delovanje pa nam služi najbolje Thomasova žlindra ali kostna moka. V domačih tvornicah izdelujemo superfosfat in kostno moko, uvažati pa moramo Thomasovo žlindro, ki je zaradi tega tudi precej draga.

Kalijevo gnojilo, ki so pri nas poznana so *kajnit* in 40% *kalijeve sol*. Kajnita ne moremo uvažati, je pa tudi predrag, ker je malo učinkovit; zato je za nas edino primerno kalijevo gnojilo 40 odstotna kalijeve sol. Uvažamo jo iz Nemčije. Je sicer draga, toda zato je je treba samo polovična koli-

čina od fosfatnih gnojil. — Če hočemo imeti sladko grozdje in dobro vino, tedaj ne moremo izhajati brez kalijeve soli.

Apneno gnojilo je najboljše *žgano apno*, če ni v vinogradni zemlji sami dovolj apna. Dobro nam služi tudi lapor in fino zmlet apnenec.

Tu je na kratko podanih nekoliko navodil o gnojenju trte, te naše najzlahajnejše rastline. Ponavljamo, da je bolje imeti manj vinograda z boljšimi trtami in te močno gnojiti in dobro oskrbovati, kot pa velike nasajene površine, ki jih ni mogoče držati v redu. Današnji vinopivci si žele le dobrih vin, le dobra vina se prodajo po primerni ceni, po slabših nikdo ne povprašuje.

(Po „Domoljubu“.)

Rabski Slovenci.

Narodopisno sega Slovenska Krajina preko naše meje, do Monoštra na Madžarskem. V mesecu osvobojenja Slovenske Krajine leta 1919. so „Novine“ pisale:

„Znate pot do Šentgotharda, kjer vrtela nosi Raba? Tam slovenska bo zastava slavno-dično plahotala!“

Toda mirovna konferenca je potegnila mejo čez razvodje med Muro in Rabo, tako, da je ostalo po trianon-skem miru devet slovenskih vasi v madžarski državi. To so sledeči kraji (v oklepaju število prebivalstva): Slovenska ves (760), Sakalovci (546), Števanovci (513), Andovci (286), Otkóvci

(236), Vérice (176), Ritkaróvci (224), Dolnji Senik (713), Gornji Senik (1580). Dodati je treba še, da živi mnogo rabskih Slovencev v Ameriki in drugje v tujini, tako da jih je skupno okoli 6 tisoč.

Edina njihova slovenska knjiga je molitvenik, ki ga je l. 1783. izdal Mikloš Küzmič in je doživel do danes 17 izdaj.

Prebivalci teh krajev imenujejo sami sebe — kakor običajno povsod v Slovenski Krajini — s praobliko narodnega imena: „Slóven, Slóvenje“, enako kakor še Beneški Slovenci. Njihovo slovensko pripadnost je priznal v delu „Die österreich-ungarische Monarchie im Wort u. Bild“ v IV. zvezku, s. 378. pisec članka o železni županiji. Šematizem somboteljske škofije označuje jezik teh župnij z „lingua slovenica“.

Gmotni položaj jih sili, da si iščejo kruha po madžarskih veleposestvih kot sezonski delavci, v madžarskih tovarnah in v Ameriki.

In njihova bodočnost? Jezikoslovec in narodopisec dr. Avgust Pavel je zapisal o njej (Etnolog IV. 125): „Teh devet slovenskih vasi se s tako naglico madžarizira, da jim komaj prisodim še nekaj dob človeškega življenja, ko bodo izgubile svoj več kot tisoč let ohranjeni slovanski značaj in se bodo popolnoma potopile v madžarstvu.“

Kadar mislimo na Slovensko Krajino, ne smemo pozabiti na najsevernejši del slovenskega ozemlja, kjer žive rabski Slovenci.

— — —

koča, ki je poleti navadno stalno zasedena. Semkaj zahaja namreč v zadnjih letih vedno več ljudi. Vsi obiskovalci ne morejo niti v kočo, temveč taborijo na prostem v svojih šotorih. Vodo dobivajo iz pol ure oddaljenega studenca „Gospodične“, ki se odlikuje z zelo dobro in m. zlo vodo. Čeprav leži studenec že skoro pod vrhom, vendar nikdar ne usahne. Pripovedka pravi o njem, da je njegova voda zdravilna in da človeka pomladi. Tako je ozdravela tudi že smrtno bolna gospa iz par ur oddaljenega gradu Mehovo, ko se je napila vode iz tega studenca. Ko je prihitela zdrava in vesela domov, je njen mož grajski gospod ni spoznal in je začudeno spraševal, odkod je ta gospodična. Radi tega je studenec tudi dobil ime „Gospodična“. Tako pravi o njem pripovedka. Sedaj je studenec lepo urejen in del vode teče v bližnji bazen, kjer se obiskovalci in izletniki lahko okopljajo in ohladijo.

Razen s tem studencem se Gorjanci odlikujejo še z mnogimi takimi in podobnimi zanimivostmi. Blizu Sv. Miklavža se dviga velikanska in mogočna

skala, „Huda peč“ imenovana, kjer prebivajo, kakor pripoveduje narodna pripovedka, sami vragi. Ob poti od Sv. Miklavža na Trdinov vrh leži „Krvavi kamen“, to je kamen z rdečimi lisami. Ta kamen je baje ločil slovenske in hrvatske pašnike in je ob njem prišlo večkrat do krvavih pretëpov med slovenskim in hrvatskimi mejaši.

Severno od Sv. Miklavža je Bendirjevka, kjer leži tudi malo znani „presihajoči studenec“. To je tak studenec, iz katerega voda nekaj minut teče, nato pa nekaj časa preneha in po preteku par minut začne voda znova teči. Ta nad vse zanimiv naravni pojav se ponavlja neprenehoma noč in dan, razen v veliki suši.

Ti in taki pojavi so vzrok, da je človeška domišljija spletla okoli Gorjancev čaroben in mikaven venec bajk in povesti, ki so dale pisatelju in enemu največjih ljubiteljev Gorjancev in njihovih krasot, Janezu Trdini, snov za njegovo že omenjeno delo „Bajke in povesti o Gorjancih“.

Omeniti je še treba, da pelje čez Gorjance jako lepa cesta, ki se v mnogih zavojih vije iz Novega mesta

proti grebenu Gorjancev in se potem polagoma spušča proti Metliki in Črnomlju, kakor tudi Gorjanci sami na to stran lepo zložno padajo.

Kar se vodovja tiče, moramo predvsem omeniti, da tečejo vse dolenske vode v Savo in po njej v Donavo in Črno morje. V Savo se izlivajo z dolenske strani pri Radečah blizu Zidanega mosta Sopotka, pri Sevnici Mirna in pri Brežicah Krka. Mirna teče po Mirenski in Mokronoški dolini in je skoro 50 km dolga. Na tej svoji poti dobi dva večja pritoka, Bistrico in Grahovico.

Glavna dolenska reka je Krka. Izvira pri Grosupljem in dvakrat zaporedoma ponikne. Pri vasi Krki, poldrugo uro hoda, južno od Stične pritoka zopet na dan kot precej močna Krka. Zlasti ob deževju, ko vode narastejo, bruha voda z veliko silo iz podzemeljskih jam. Nato teče Krka mimo Zagradca, kjer je postavljena elektrarna, ki oskrbuje del Dolenske z elektriko, dalje mimo Žužemberka, Dvora, Soteske, Novega mesta in Kostanjevice, kjer teče že po rodovitem

Kako dosežeš visoko starost?

Živi po sledečih pravilih:

1. Spi najmanj po 8 ur na dan.
2. Leži po možnosti na desni strani.
3. Spalnica naj bo vedno dobro prezračena.
4. Postelje ne postavlja ob zid.
5. Zjutraj si umij celo telo z mlačno vodo.
6. Vsako jutro pred zajtrkom nekaj minut telovadi.
7. Jej malo mesa in tisto naj bo mehko.
8. Uživaj dovolj maščobe.
9. Če se nagiblješ k debelosti, ne po 20. letu več mleka.
10. Ne uživaj preveč alkohola.
11. Vsak dan pojdi na zrak.
12. Ne pusti živali v stanovanje.
13. Pij vedno le zdravo in svežo vodo.
14. Vlažno stanovanje je tvoj najhujši sovražnik.
15. Nikdar se ne jezi in ne vznemirjaj!

Živina.

Mariborski živinski sejem. Na zadnji živinski sejem je bilo prignanih 7 konj, 9 bikov, 102 vola, 214 krav in 7 telet, skupaj 339 glav. O-bisk je bil srednje živahen. Cene so bile za kg žive teže: debeli voli 3—4 Din, poldebili 1.50—2.50 Din, vprežni voli 2.75—3 Din, klavne krave debele

2—3.75 Din, plemenske krave 1.25—2 Din, krave-klobasarice 1—1.50 Din, mlada živina 3.50—4 Din, teleta 4—5 Din. Prodanih je bilo 209 glav.

Mariborski prasičji sejem. Na zadnji sejem so sejmarji pripeljali 119 prašičev in jih prodajali po naslednjih cenah: Mladi prašiči 5—9 tednov stari po 120—150 Din, 3—4 mesece 250 do 380 Din, 5—7 mesecev 450—490 Din, 8—10 mesecev 250—570 Din, 1 leto 800—1000 Din, 1 kg žive teže 7.50—8 Din, mrtve teže 10.50—11.50 Din. Prodanih je bilo 76 prašičev.

Ljubljanski živinski sejem. Prvi sejem v mesecu marcu je bil živahen in prodalo se je zlasti mnogo volov. Prignanih so sejmarji 235 konj, 105 volov, 23 krav, 10 telet in 28 prašičkov za rejo. Izmed teh je bilo prodanih 50 konj, 52 volov, 10 krav, 7 telet in 20 prašičkov. Cene za kg žive teže so bile naslednje: Voli I. po 3.50 do 4.25 Din, II. po 3—3.50 Din, III. 2.50—3 Din, krave debele 2.50—3.50 Din, klobasarice 1—2 Din, teleta 4 do 5 Din. Cene za konje so se gibale od 300 do 4000 dinarjev. Prašičkov za rejo je bilo malo in so zanje plačevali po 120 do 180 dinarjev za prašiča.

Vrednost našega dinarja:

1 zl. fr. 14:30 Din; 1 švicarski fr. 14:40; 1 angleški funt 254.—; 1 francoski fr. 2:15; 1 lira 3 85; 1 češka krona 2:25; 1 nemška marka 17:95;

Krškem polju. Po 18 km dolgem teku se izliva pri Brežicah v Savo.

Od važnejših dotokov je omeniti na levi Temenico, ki teče skoro vzporedno z gorenjim tokom Krke. Temenica teče mimo Trebnjega in pri vasi Dolenje Ponikve ponikuje. Na drugi strani hriba priteče izpod velikanske skale zopet na dan in teče po Mirnapeški kotlini, a se kmalu zopet izgubi pod zemljo. Pri Lukenjskem gradu, eno uro hoda proti zahodu od Novega mesta, izvira ponovno izpod skale, na kateri se dviga grad Luknja, pod imenom Prečina. Takoj pri izviru je voda zajezena in izrabljena ter goni manjšo elektrarno, ki zalaga Novo mesto in njegovo okolico z elektriko. Pri Zalogu se Prečina po kratkem teku izliva v Krko.

Z desne strani priteka v Krko potok Črmošnjica, ki teče po lepi in romantični soteski v smeri od juga proti severu ter se pri Soteski izliva v Krko. V tem delu teče tudi Krka od Dvora pa do Straže po ozki dolini in se cesta le s težavo vije med Krko in visokimi skalnatimi stenami nad njo.

Precej vode teče z Dolenjske proti jugu v Kolpo, ki izvira na Hrvaškem in tvori precejšnji daljavi mejo med

Slovenci in Hrvati. Kolpa sama je precej plitva in ima mnogo ovinkov. Pri Osilnici priteče vanjo potok Čabranka, ki je kakor Kolpa meja med slovenskim in hrvaškim narodom. Blizu Metlike se pri Primostku izliva v Kolpo Lahinja, ki teče tudi mimo Črnomlja. Južno od Metlike se združuje s Kolpo še Sušica. Razvodje med Kolpo in Krko pa tvorijo Gorjanci.

Poleg teh rek moramo omeniti še nekaj ponikalnic, ki nimajo vidnega odtoka, temveč izginejo pod zemljo in se izlivajo pod zemljo naravnost v večjo reko, ne da bi se prej še enkrat pokazale kot samostojne reke. Take ponikalnice so zlasti v Suhi krajini, v Ribniški in Kočevski kotlini. Verjetno je, da se vse te ponikalnice izlivajo v Kolpo, ker so tla nagnjena proti njej. Kot večje take ponikalnice moramo omeniti v Ribniški kotlini Ribnico in glavno reko Kočevske kotline Črni potok ali Rinžo. To so krajši potoki, ki izvirajo ob vnožju gora že kot močni potoki, da lahko gonijo takoj ob izviru mlino in žage. Ob koncu doline pa se povečini zopet izgube med prodom ali v večjih in manjših rupah v zemljo.

1 avstrijski šiling 10:20; 1 madžarski pengö 12:85; en rumunski lej 0:46; 1 bolgarski lev 0:55; 1 poljski zlat 8:40; 1 grška dragma 0:43; 1 holandski for. 30.—; 1 belgijski frank 2:10; 1 dolar 74.—.

BANKA BARUCH

15, Rue Lafayette
PARIS

Telefon: Trinité 81-74

81-75

Naslov brzojavkam: Jugobaruch
Paris 22

Banka Jugoslovanskih izseljencev v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksenburgu

Odpremlja denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem dnevnem kurzu

Vrši vse bančne poslove najkulantneje Poštni uradi v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksenburgu sprejemajo plačila na naše čekovne račune:

Belgija: No. 3064-64 Bruxelles

Francija: No. 1117-94 Paris

Holandija: No. 1458-65 Ned. Dienst
Luksenburg: No. 5967 Luxembourg

Na zahtevo pošljemo brezplačno naše čekovne nakaznice. (1-6)

Podukšaj si življenje!

Življenje se leško podukša, betega se leško obvarvemo isevzvrčimo, slabi i nestalni se moremo ojačati i se napraviti srečne.

Ka sledi vsakšemi betegi?

Oslablejnje živcov, zmartranost, zgūba dobrih prijatelov i bližnjih, razočaranost, strah pred betegom, slabo življenje i vnogo drugih nevol.

Zadovolstvo

je najboukši doktor. Dosta je poti po šterih lejko prideš do zadovolstva, štere te pripelajo do dobrega razpoloženja i Ti napunijo življenje z novim vūpanjom. Te poti so prikazane v ednoj razpravi štero si vsakši lejko preskrbi, dobi včasi i

ščista brezplačno!

V toj maloj prirodnoj knjigici je raztumačeno, kak se morejo v kratkom časi i brezi opūšćanja poslov živci i mišice ojačati, zmantranost, slabo razpoloženje za delo, oslablejnje spomina i vsefelé druge znake betegov popraviti i odstraniti.

Zahtevajte to razpravo; pripravila Vam bo dosta srečnih vōr.

Poštanska zbiralna ladica:

ERNEST PASTERNAK, BERLIN SO,
Michaelkirchplatz 13, Abt. 890.